

---

13. Царик Л., Мельник Ю., Кузик І. Геоекологічні проблеми річки Нічлавка. Вісник Тернопільського відділу Українського географічного товариства. №5 (5). 2021. С. 44-49.

14. Tsaryk L., Yankovs'ka L., Tsaryk P., Novyts'ka S., Kuzyk I. (2020). Geocological problems of decentralization (on Ternopol region materials). Journal of Geology, Geography and Geocology, 29.(1), 196-205.

Юля ЛУКІВ, студентка

Науковий керівник: **к. геог. н., доц. Чеболда І.Ю.**

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ГРУНТІВ СКОРИКІВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Сучасні процеси реформування відносин власності відображаються на характері використання природних та соціально-економічних ресурсів території. Реформа децентралізації створює нові фінансові та адміністративні можливості для раціонального використання місцевих природних ресурсів. Тернопільська область, характеризується найвищим потенціалом земельних ресурсів та продуктивних земель. Тому найбільш цінним ресурсом новостворених районів та об'єднаних територіальних громад буде земля. Оскільки земельні ресурси виступають основними засобами наповнення місцевих бюджетів, їх дослідження та аналіз є завжди актуальним та важливим науково-практичним завданням. Тому, еколого-економічна характеристика та оцінка ґрунтів Скориківської територіальної громади є актуальним науковим завданням.

Об'єкт дослідження – ґрунтовий покрив Скориківської територіальної громади.

Предметом виступають структура ґрунтів та еколого-економічні особливості їх використання в межах Скориківської територіальної громади.

Для реалізації поставленої мети передбачено виконання наступних наукових завдань:

- проаналізувати тероретико-методологічні підходи проведення еколого-економічної оцінки земель;
- узагальнити та систематизувати відомості про природні умови і ресурси Скориківської територіальної громади;
- провести еколого-економічну оцінку ґрунтів Скориківської територіальної громади; - обґрунтувати заходи охорони та збереження земель громади.

Скориківська територіальна громада розташована у східній частині Тернопільської області. Громада межує з Кременецьким районом Тернопільської області та Хмельницьким районом Хмельницької області. Площа громади становить 265,0 км². Територію громади складають 23 населених пункти (рис. 1).

Регіон цілком охоплений природною зоною лісостепу, де сформувалися максимально сприятливі умови для ведення сільськогосподарської діяльності. З корисних копалин на території громади найбільш поширеними є будівельні матеріали. Скориківська ОТГ розташована у помірно-континентальній області помірно кліматичного поясу.

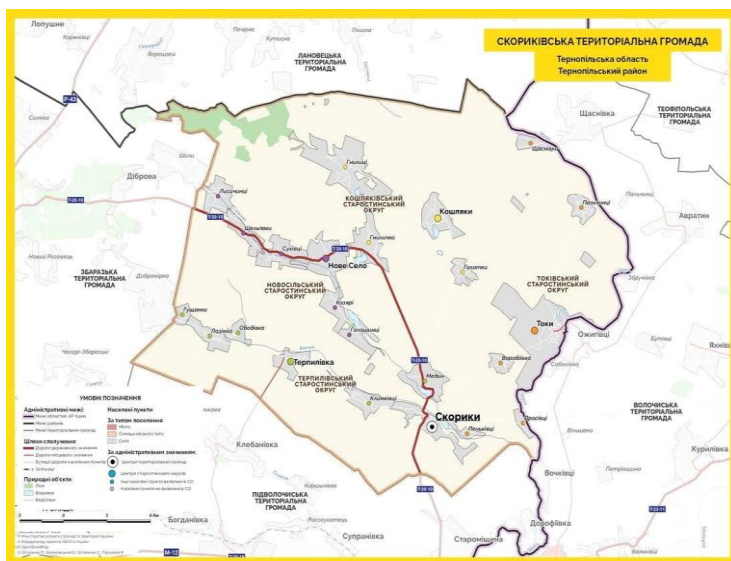

Рис. 1. Скориківська територіальна громада

Ґрунтовий покрив Скориківської територіальної громади характеризується різноманітністю ґрунтоутворюючих порід. Найбільше поширення на території громади мають типові малогумусні ґрунти. Менші площі займають чорноземи опідзолені та темно-сірі опідзолені ґрунти. Решта – лучні, болотні, ясно-сірі ґрунти.

Щодо структури землекористування, то найбільшу площу займають орні землі, далі - пасовища і сіножаті, а найменшу - багаторічні насадження.

Еколого-економічна характеристика застосування земельних ресурсів є частиною широкої характеристики ресурсів природи, яка використовується людством для забезпечення своїх потреб. Оцінювання землі як основного механізму виробництва у сільському господарстві повинно здійснюватися на засадах географічної обумовленості, яке бере до уваги природні та кліматичні неоднорідності територій, а також широкого аналізу стану земельних ресурсів і ґрунту зокрема.

Для того, щоб інформація про стан застосування земель була точною, обов'язковою умовою є здійснення обліку земельного фонду по всіх угіддях та землекористувачах та опису ознак відмінностей ґрунтів сільськогосподарських угідь.

Під економічною характеристикою земель розуміють якісну та кількісну оцінку природних запасів та умов земельних ресурсів як факторів економіки території, яка відтворює вартість земельних багатств.

Еколого-економічну оцінку ґрунтів громади. Метою оцінки є визначення нормативної грошової оцінки, як основи економічного регулювання земельних відносин при оподаткуванні права користування на земельну ділянку, виходячи з характеристик та властивостей цієї земельної ділянки, її правового режиму, місцезнаходження та функціонального використання. Нормативна грошова оцінка земель є капіталізованим рентним доходом земельної ділянки. В населених пунктах рентний дохід виникає перш за все, завдяки інфраструктурному облаштуванню території та перевагам місця розташування відносно ринків сировини, збуту та робочої сили.

Згідно документацією ДПСУ, грошова оцінка 1 га с/г угідь у Тернопільській області складає 29035 грн/га.

Середньозважений бал бонітету ґрунтів в розрізі угідь становить:

по ріллі – 44;

по багаторічних насадженнях – 44; по сіножатях – 31;

по пасовищах – 33.

Бал бонітету оцінюваної агрогрупи становить 90.

Еколого–економічну оцінку ґрунтів громади Нормативна грошова оцінка 1 га угідь певної агровиробничої групи ґрунтів ($G_{\text{агр.}}$) розраховується за формулою :

$$G_{\text{агр.}} = G \times (3.1),$$

де G – грошова оцінка 1 гектара угідь по базовому господарству;

B – середньозважений бал бонітету ґрунтів в розрізі угідь по базовому господарству;

$B_{\text{агр.}}$ – бал бонітету оцінюваної агрогрупи.

Підставивши у формулу дані по Скориківській громаді, можна зробити такі розрахунки :

$$G_{\text{агр.}} = 29035 \times 67/90 = 21614 \text{ (грн.)}$$

Отже, грошова оцінка 1 га ґрунтів с/г призначення (ріллі) становить 21614 грн.

Еколого-економічна криза в Україні охопила практично всі сфери народного господарства і складові елементи навколишнього природного середовища. За оцінками економістів-екологів, щорічні втрати нашої держави від нерационального використання природних ресурсів і тотального забруднення довкілля досягають 15-20% її національного доходу. На сьогодні у користуванні перебуває значна кількість ріллі з крутизною схилу понад 5° та ріллі – із схилами від 3 до 5°. Такі угіддя необхідно поступово перепрофілювати, змінивши напрям використання, або консервувати з метою природної реабілітації, переводити в біосферно-охоронні території або включати до природо-заповідного фонду.

Наслідки неефективного землекористування суспільство змушене компенсувати дедалі більшими додатковими затратами матеріально-технічних та трудових ресурсів. Набагато вигідніше спрямувати ці кошти на боротьбу не з наслідками, а з причинами

ерозії, деградації і виснаженням ґрунтів, еколого-економічної кризи в сучасному аграрному землекористуванні.

З метою подолання деструктивних явищ і процесів, координації дій у галузі охорони земель фахівцями Державного комітету по земельних ресурсах, наукових установ УААН розроблено Проект Національної програми охорони земель. Методологічною основою Програми є концепція природоохоронного, ресурсозберігаючого, екологічнобезпечного та економічно-ефективного використання природно-ресурсного потенціалу земельного фонду – як територіального базису розвитку продуктивних сил і розселення, головного засобу сільськогосподарського виробництва та предмета праці, основи збалансованого функціонування біосфери, фактора соціального благополуччя.

На території Скориківської територіальної громади було узгоджено Програму розвитку земельних відносин та охорони земель.

Основними завданнями Програми є:

- провести аналіз стану використання й охорони земель в сільській місцевості; -провести нормативнугрошову оцінку земель населених пунктів та за їх межами;
- провести інвентаризацію земель усіх форм власності;
- запровадити ефективні механізми ринку землі через проведення торгів;
- здійснити комплекс заходів з охорони земель;
- установити межі прибережних захисних смуг уздовж річок, навколо озер та інших водойм;
- встановити межі адміністративно-територіальних одиниць.

Література:

1. Порядок грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення населених пунктів: Наказ від 13.04.1995 р. №105/641.

2. Програма розвитку земельних відносин та охорони земель Скориківської сільської територіальної громади. URL: <https://ckorykivska-gromada.gov.ua/docs/?p=8> (дата звернення 12.04.2022).

---

3. Скориківська сільська територіальна громада. URL: <https://ckorykivska-gromada.gov.ua/structure/> (дата звернення 5.04.2022).

4. Оприлюднена нормативна грошова оцінка с/г земель станом на 01.01.2020. URL: https://buh.ligazakon.net/news/192374_oprilyudnena-normativna-groshova-otsnka-slskogosp_odarskikh-zemel-stanom-na-01012020-r (дата звернення 11.04.2022).

5. Tsaryk L., Yankovs'ka L., Tsaryk P., Novyts'ka S., Kuzyk I. (2020). Geocological problems of decentralization (on Ternopol region materials). *Journal of Geology, Geography and Geocology*, 29.(1), 196-205.